

Sózimizdi juwmaqlastıra kelip, biz sheber pedagogtan kúshli analizatorlıq qábilet, tájiriye, baqlaw, boljaw, óz jumısın talqılay alıw hám juwmaq shıǵarıw qásiyetleriniń bar bolıwı kerekligin úyrenip shıqtıq. Sebebi, sheber

pedagog óz kásibin súygen hám óz kásibine juwapkershiligin tolıq anlaǵan shaxs sıpatında tanıladı. Pedagogtıń hár bir jańa tabısı hám jıllar dawamında toplanǵan tájiriyesi jańa bilim deregi esaplanadı.

Ádebiyatlar

1. Калинин М. Речь на совещании учителей-отличников городских и сельских школ, созданном редакцией «Учительской газеты». – О воспитании и обучении. – М.: 1957.
2. Макаренко А.С. О жизни деятельности [Сост. И.М. Рудаева, И.М. Түрич]. - Москва: Педагогика, 1978.
3. Неудихина Н. А. Основы педагогического мастерства. Барнаул: Изд. «АГАУ», 2009

REZYUME

Maqolada o'qituvchining pedagogik ko'nikmalarga bo'lgan ehtiyoji, o'quvchilar bilan pedagogik mahorat asosida muloqot qilish qobiliyati, o'qituvchining o'quvchilarga nisbatan do'stona munosabatini shakllantirish va ta'lim sifatini yaxshilash uchun sog'lom muhitni yaratish kabi masalalar ko'rib chiqiladi. Zamonaviy o'qituvchiga mos keladigan xususiyatlar keltirilgan.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются такие вопросы, как потребность учителя в педагогических навыках, умение общаться с учащимися на основе педагогического мастерства, формирование у учителя доброжелательного отношения к учащимся и создание здоровой среды для повышения качества образования. Приводятся характеристика, соответствующие современному учителю.

SUMMARY

The article deals with such issues as the teacher's needs in pedagogical skills, the ability to communicate with students on the basis of pedagogical skills, the formation of a teacher's friendly attitude towards students and the creation of a healthy environment for improving the quality of education. There is presented the characteristics corresponding to the modern teacher.

НЕМИС ТИЛИ САБАҒЫНДА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ПАЙДАЛАНЫҒА АНА ТИЛИНИҢ ТӘСИРИ

Г.Б.Есбергенова – ассистент оқытыушы

Әжинуияз атындағы Нөкіс мәмлекетлик педагогикалық институты

Таянч сўзлар: она тили, нутқ, таълим, мазмун, психологик ва педагогик тайёргарлик, услуб.

Ключевые слова: родной язык, речь, обучения, содержание, психологическая и педагогическая подготовленность, метод.

Key words: mother tongue, speech, education, content, psychological and pedagogical training, method.

Мәмлекетимиздің тәлим системасының барлық басқышларында шет тиллерин үзликсиз үйрениўди шөлкемлестириў тийкарында кең көлемли ислер әмелге асырылмақта.

Билимлендириў тараўында әмелге асырылып атырған реформалар шет тили оқытыўшыларына үлкен жуўапкершиликти жүклемекте.

Биринши Президентимиздің 2012-жыл 10-декабрьдеги «Шет тиллерин үйрениў системасын және де жетилистириў илажлары ҳақында» ғы қарары оқытыўшыларға келешегимиз болған жас әўладқа шет тиллерин және де тереңирек үйретиў, бир неше шет тиллерде еркин сөйлесе алатуғын қәнигелер таярлаў ғазыйпасын қойды.

Мен мақаламда мектеп оқытыўшыларына немис тилин үйретиўде қандай интенсив методлардан жақсы пайдаланыўға болады хәм оны сабақ барысында оқытыўшыларға қалай пайдаланамыз, яғный оқытыўшыларды сабаққа усы методлар арқалы қалай қызықтырамыз деген сораўға жуўап табыўға урынып көремиз.

Бүгинги куни шет тили оқытыўшысы, ең биринши өз ана тилин, оның фонетикасы, грамматикасын терең билгенде оның менен шет тилин салыстырыў арқалы оқытыўшыларға үйретеди.

Оқытыўшыларға қойылатуғын тийкаргы талаптардан бири алдыңғы педтехнологиялар менен танысыў хәм сабақ процесинде қолланып, усы арқалы балаларды еркин пикирлеўге үйретиўден ибарат.

Ең биринши хәр бир оқытыўшы сабағының қызықлы, оқытыўшыларға аңсат усылар менен жеткерип бериў ушын, жаңа педтехнологияларды қолланыўда төмендегилерге итибар бериўи керек:

- оқытыўшыларға таза темаға байланыслы қағыйда, таза сөзлердің мәнисин ашып бериў;
- оқытыўшыларға өтилген тема менен таза теманы байланыстырып, избе-изликте үйретиў;

-оқытыўшылардың пикирлеў дәрежесин раўажландырып барыў;

- сабақ барысында хәр қыйлы ойынлар менен таза теманы бекемлеп, сабақтың қызықлы болыўына ерисиў;

- оқытыўшылардың сабаққа қатнасын күшейтип, оларды өзине тартыў;

Демек, усыларды итибарға алсақ, келешегимиз болған жасларды еркин пикирлеўши, хәр тәреплеме жетик қәнигелерди жетилистиремиз.

Оқытыўшыларға немис тилин үйретиўде төрт көнликпени раўажландырыў керек. Буларға сөйлеў, тыңлаў, жазыў хәм оқыў киреди. Оқытыўшыларға немис тили сабағын оқытыўдың тийкаргы мақсети тил материаллары (фонетика, лексика, грамматика) нан пайдаланып, хәр қыйлы темаларда сөйлеў көнликпесин раўажландырыў болып есапланады.

Бүгинги күни хәр бир оқытыўшы өз пәниниң мазмунынан келип шығып, сабақ процесинде хәр қыйлы интерактив методлардан пайдаланбақта.

Немис тилин үйрениўде диалогтан пайдаланыў бел-гили әхмийетке ийе. Оқытыўшыларға сөйлеў көнликпесин үйретиўде диалоглар үлкен роль ойнайды. Диалогтағы репликалар бир сөз ямаса бир неше сөз бирикпелеринен болыўы мүмкин. Диалогқа үйретиўдің системасы хәм структурасы төмендегише қурылады: дәслепки басқышта әпиўайы, аңсат репликалардан пайдаланыў, кейинги басқышта оларды дүзиў, ақырғы басқышта хәр қыйлы тема бойынша еркин сөйлесиў көнликпелерин қәлиплестириў. Мысалы, сабақ барысында оқытыўшыларды еки, үш топарға бөлип, бүгинги таза теманы бекемлеў ушын кишкене диалоглар дүздирсек, оқытыўшының ядта сақтаў қәбилети артады.

Әсиресе, баслаўыш классларда шет тили сабағынан туўры, анық хәм нәтижеге ерисиў ушын бүгинги күнде оқытыўшы төмендегилерге итибар бериўи керек.

Бириншиден, педагогикалық технологиялардан

пайдаланыў арқалы оқыўшылардың билимге деген қызығыўшылығы артып барады.

Сондай-ақ, баслаўыш класс оқыўшылары тек ғана шет тилин үйренип қоймастан, олардың ойлаў, пикирлеў қәбилетлерин раўажландырыў ушын оқытыўшы оқыўшылардың физиологиялық раўажланыўын есапқа алып, хәр түрли дидактикалық ойынлар шөлкемлестирсе мақсетке муўапық болады.

Сөзди қалай үйрениў керек. Сөзди билиў қандай әҳмийетке ийе: 1. Сөзди дурыс айтыў керек. 2. Сөзди дурыс жазыў керек. 3. Сөздин мәнисин билиў керек.

Сиз шет тили сөзлерин үйреткениңизде зат, кубылыс ямаса ис-хәрекетлер менен түсиндиретуғын болыўыңыз керек. Мысалы, сиз немис тилиндеги *der Apfel-алма* сөзин ядта сақлаў ушын көз алдыңа алманы келтир, хәм *der Apfel, der Apfel, der Apfel den* үш мәрте тәкирарла. Сол арқалы сизин *der Apfel* сөзиниз алма менен байланысly екенлигин билип аласыз. Айырым оқыўшыларымыз *der Apfel-алма, der Apfel-алма, der Apfel-алма* деп сөзди бир неше марте тәкирарлайды. Бул ядлаўдың қәте усылы. Бул усыл шет тилин үйрениўди енди баслап киятырған кишкене балалар ушын қолланылады.

Сөзлерди сүүрет пенен ядта сақлаў. Ақ қағазға реңли қәлемлер ямаса фломастер менен сүүрет салың хәм сүүреттин әтирапына сол сүүреттин мәнисин беретугын немис тилиндеги сөздин мәнисин жазың. Сүүрет бир тема бойынша уйлесимли салынған болыўы керек. Сүүретти көркемлеп салыўдың кереги жоқ. Бирақ, картинаға жазылған сөз таза хәм анық жазылған болыўы керек. Бул усыл балаға немис тилиндеги сөзлерди үйретиўге көп жәрдем береді.

Тилди қосық арқалы үйрениў усылы. Оқыўшылардың еситиў хәм сөйлеў қәбилетин раўажландырыў ушын немис тилиндеги қосықларды еситтириў мақсетке муўапық болады. Қосықлардың текстлери қысқа гәплерден қуралған болып, қайта-қайта еситкеннен кейин есимизде тез сақланады. Қосықларды үйрениў арқалы оқыўшылар сөзлерди дурыс айтыўды, дурыс пәт қойыўды үйренеди. Соның менен бирге, қосықтың аўдармасына қызығып, не хәққында екенлигине қызығады. Хәр бир грамматикалық темаға байланысly қосықлар таңлаўға болады. Сабақта өтилген темамызға байланысly

қосықларды берип, темаға байланысly сөзлерди түсирип қалдырып, сол сөзлерди оқыўшылардың өзлери изленип тапса, есте сақлаў қәбилети асады хәм сөзлик запасы көбейеди. Бизлер хәр биримиз телевизорда шет ел қосықларының текстин еситип, оны қәле, қәлемге ядлап аламыз. Оқыўшыларға қосықты тек еситип қоймастан, оның ишиндеги таныс емес сөзлерди сөзликтен таўып, ана тилине аўдарып хәм сол сөзлерди ядлаўды үйретиўимиз керек. Қосықтың ишиндеги таза сөзлер, оқыўшының тил байлығын арттырып, грамматикалық материалларды бекемлейди.

Жаңа пед технологияларды пайдаланыў арқалы оқыўшылар тек шет тилин үйренип қоймастан, дослары менен еркин сөйлесип, қарым-қатнас қылыўды үйренеди.

Сондай-ақ, немис тили сабағында оқыўшыларға «Sprechen» ямаса «Ein Wort mehr» усылын қоллансақ, таза тема бойынша биз күткен нәтийжеге ерисемиз. Бул методта оқыўшылар өзлериниң сөз байлығы ямаса грамматикалық билиминен пайдаланады. Оқытыўшы тахтаға бүгинги таза теманы жазады.

Оқытыўшы - **Meine Familie**

1. Оқыўшы - Meine Familie ist groß.
2. Оқыўшы - Meine Familie besteht aus 5 Personen.
3. Оқыўшы - Mein Vater ist Arbeiter.
4. Оқыўшы - Er ist 50. Jahre alt.

Бул методты оқыўшыларды еки топарға бөлип қоллансақ та болады. Усы теманың ишинен келип шығып, фейил сөзлерди атлық сөзлерге айландырсақ та болады. Мысалы: **arbeitet** - жұмыс ислеў, **der Arbeiter** - жұмысшы, **studieren** - оқыў, **der Student** - студент. Бундай мысалларды көплеп ушыратыўымызға болады. Сөзлердин туўры жазылғанлығы, грамматикалық қәтелери оқытыўшы тәрәпинен тексерилип, баҳаланып барылады. Ең жақсы нәтийже көрсеткен оқыўшылар, оқытыўшы тәрәпинен өрнек қылып көрсетиледи хәм жақсы баҳа менен баҳаланады.

Усы сыяқлы методлардан көплеген мысаллар келтириўимиз мүмкин хәм оларды немис тили сабағында пайдалансақ болады.

Демек, оқытыўшы өз сабағында заманагөй педтехнологиялардан қаншелли көп хәм өз орнында пайдаланса, сонда ғана өзиниң мақсетине ериседи.

Әдебиятлар

1. Узбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги «Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПК-1875-сонли қарори. / «Халқ сўзи», 11.12.2012, 240 (5660)-сон.
2. Узбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 8 майдаги «Ўзлуксиз таълим тизимининг чет тиллар бўйича давлат таълим стандартини тасдиқлаш тўғрисида»ги 124-сонли қарори. // Узбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари туплами, 2013 й., 20-сон, 251-модда.
3. Кенжабоев А. Педагогик технологиялар - дарс самарадорлигининг муҳим омили. - Т.: «Наврўз», 2012.
4. Кенжабоев А., Кенжабоев Ж. Тарбия технологияси ва унинг долзарблиги. // «Замонавий таълим», 2015. № 4. 61-64-б.

РЕЗЮМЕ

Мақолада бугунги кунда хорижий тилларни ўқитишда педагогик технологияларнинг аҳамияти ва қўлланиши ҳақида фикр юритилган. Таълим жараёнида турли интерфаол усулларни қўллашда ўқитувчида мавжуд бўлиши керак бўлган компетенцияни шакллантириш бўйича тавсиялар берилган.

РЕЗЮМЕ

В статье освещаются вопросы применения педагогических технологий в процессе преподавания иностранных языков. Авторами даны рекомендации по формированию компетенции учителя, которая необходима для применения им различных интерактивных методов в процессе обучения.

SUMMARY

In the article the gist of pedagogical technologies in educating the foreign languages in current elementary classes are discussed. As well, the interactive methods are recommended in the process of teaching and the due competencies of teachers.